

Sisävesien ja rantojen luontotyyppien esiintymäaineistot uhanalaisuusarvioinnissa 2018

1. Aineiston rakenne

Aineisto koostuu SYKEssä tuotetuista sisävesien ja rantojen luontotyyppiesiintymistä.

2. Ominaisuustietojen kuvaus

Shapeksi muutettaessa kenttien otsikot lyhenevät 10 ensimmäiseen merkkiin.

2.1 Kaikille yhteiset attribuutit

LuTUKoodi LuTUtyyppi

V01.01 Pienet ja keskikokoiset vähähumuksiset järvet
V01.02 Suuret vähähumuksiset järvet
V01.03 Matalat vähähumuksiset järvet
V01.04 Pienet humusjärvet
V01.05 Keskikokoiset humusjärvet
V01.06 Suuret humusjärvet
V01.07 Matalat humusjärvet
V01.08 Runsashumuksiset järvet
V01.09 Matalat runsashumuksiset järvet
V01.10 Pohjois-Lapin järvet
V01.11 Runsasravinteiset järvet
V01.12 Runsaskalkkiset järvet
V01.13 Voimakkaasti pohjavesivaikutteiset järvet
V03.01 Lähteiköt
V04.01.04 Tunturialueen joet
V04.01.05 Tunturialueen vesiputoukset ja könkäät
V04.02.06 Keskisuuret havumetsävyöhykkeen joet
V04.02.07 Keskisuuret savimaiden joet
V04.02.08 Suuret havumetsävyöhykkeen joet
V04.02.09 Suuret savimaiden joet
V04.02.10 Erittäin suuret joet
V04.02.11 Havumetsävyöhykkeen vesiputoukset ja könkäät
V04.03.02 Meanderoivat joet
V05.01 Järvien kivikko- ja lohkarerannat
V05.03 Järvien hiekka- ja hietarannat
V05.11 Jokien kivikko- ja lohkarerannat
V05.13 Jokien hiekka- ja hietarannat sekä -särkät

Uhanalaisuusarvioinnissa sovellettu järvien tyypittely (LuTUKoodi ja LuTUtyyppi) on pitkälti yhteneväinen vesienhoidon pintavesien tyypittelyn kanssa näillä poikkeuksilla:

- Osa vesienhoidon runsaskalkkisista järvistä on LuTUssa tyypitetty runsasravinteisiksi.
- Vesienhoidon lyhytviipymäisillä järvillä ei ole vastinetta LuTU-tyypittelyssä (LuTUtyyppi = LuTU-tyyppi ei tiedossa)
- LuTUssa erotetaan Voimakkaasti pohjavesivaikutteiset järvet (vesienhoidon tyypiltään nämä järvet vaihtelevat), joista on kerätty erikseen kasvillisuuteen perustuvaa asiantuntijatietoa.
- Alle 10 ha:n vesimuodostumat katsotaan LuTUssa lammiksi (LuTUtyyppi = LuTU-tyypittelyssä kuuluu lampiin, alle 10 ha).

Uhanalaisuusarvioinnissa sovellettu jokien tyypittely on pitkälti yhteneväinen vesienhoidon pintavesien tyypittelyn kanssa näillä poikkeuksilla:

- Vesienhoidon kangasmaiden ja turvemaiden joet on yhdistetty LuTU-tyypeiksi Erittäin suuret joet, Suuret havumetsävyöhykkeen joet ja Keskisuuret havumetsävyöhykkeen joet. LuTU-nimet ovat hieman epäloogiset, sillä havumetsävyöhykkeen savimaiden joet on erotettu kuitenkin omina tyyppinä.

- Meanderoivat uomat voivat olla päällekkäisiä vesimuodostumatietokannan jokiaineiston kanssa eli tietty vesienhoidon virtavesityypin esiintymä voi olla kokonaisuudessaan tai osin myös meanderoiva virtavesi.

IUCN_S, IUCN_ES ja IUCN_PS

Luontotyyppien uhanalaisuusluokat koko maassa (S), Etelä-Suomessa (ES) ja Pohjois-Suomessa (PS). Koodit:

CR = äärimmäisen uhanalainen

EN = erittäin uhanalainen

VU = vaarantunut

NT = silmälläpidettävä

LC = säilyvä

DD = puutteellisesti tunnettu

NE = ei arvioitu

(NULL tässä attribuutissa tarkoittaa, ettei luontotyyppiä esiinny ko. osa-alueella).

2.2 Aineistokohtaiset attribuutit ja kommentit

Järvet

Nimi: vakaveden nimi

Geometrian_lahde: vesimuodostuman geometrian lähde

VPDtunnus ja VHS_Vesimuodostuma_Id: tunnukset, joilla vesimuodostuman voi liittää VHS järvi 2016 -aineistoon

jarviNro ja jarviTunnus: tunnukset, joilla vakaveden voi liittää vesimuodostuma-aineistoon lisättyjen järvien osalta aineistoon Järvi10

Lähteiköt

Aineistossa on attribuutteina lähdepisteille laskettua lähiympäristön eli 100 m:n puskurivyöhykkeen muuttuneisuustietoa:

Rakennettu_area (m²) ja **Rakennettu_osuus** (%)

Maatalous_area (m²) ja **Maatalous_osuus** (%)

Ojitetut_area (m²) ja **Ojitetut_osuus** (%)

GBF_area (m²) ja **GBF_osuus** (%) (hakuut Global forest loss -aineistosta)

MUUT_YHT_area (m²) ja **MUUT_YHT_osuus** (%) (edelliset yhteensä).

Joet

Nimi: virtaveden nimi

Geometrian_lahde: vesimuodostuman geometrian lähde

VPDtunnus ja VHS_Vesimuodostuma_Id: tunnukset, jolla vesimuodostuman voi liittää VHS joki 2016 -aineistoon

UomaNro: tunnus, jolla virtaveden voi liittää meanderoivien jokien osalta aineistoon Uomaverkosto

sinuosity: uoman mutkittelu (arvo suurin eniten mutkitteluilla joilla)

Meand_id: tunnus, jolla kohteet voidaan liittää meanderoivien jokien työaineistoon (ei avoin)

Sisävesien hiekka- ja kivikkorannat

Aineistossa on järvien ja lampien hiekka- ja kivikkorantojen osalta eritelty, minkä kokoisen lammen tai järven rannalla hiekka- tai kivikkoranta sijaitsee (arvot 1 tai 0):

JarviAlle1ha

Jarvi1_10ha

Jarvi10_50ha

Jarvi50_500ha
Jarvi500_4000ha
JarviYli4000ha

3. Prosessointi ja lähdetiedot

Järvet

Aineiston pääasiallinen pohjadata on vesienhoidon vesimuodostumien paikkatietokanta (VHS järvi 2016), johon on liitetty 11 järvi muodostumaa Ranta10-aineistosta (Järvi10).

Lähteiköt

Aineiston pohjadata on käytetty Maanmittauslaitoksen maastotietokantaa 2016, josta on SYKEssä muodostettu aineisto Lahdevesikuoppa. Tästä on edelleen erotettu lähteet (Luokka = 36100) ja erillisaineiston perusteella poistettu eutrofiset lähteet. Jäljellä olevaan oligo- ja mesotrofisten lähteiden pisteaineistoon on laskettu tunnuksia lähiympäristön eli 100 m:n puskurialueen muuttuneisuudesta. Muuttuneisuustarkastelu kuvataan julkaisussa Lammi ym. 2018: Sisävedet ja rannat. Julk.: Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus & ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. s. 81–115.

Joet

Aineiston pääasiallinen pohjadata on vesienhoidon vesimuodostumien paikkatietokanta (VHS joki 2016), johon on liitetty 791 varmaa tai mahdollista meanderoivaa jokea Ranta10-aineistosta (Uomaverkosto). Virtavesien meanderointia tutkittiin erillistarkastelussa, jossa sopivalla lajittuneella maaperällä virtaaville uomille tuotettiin mutkittelevuusarvot (sinuosity).

Sisävesien hiekka- ja kivikkorannat

Aineiston pohjadata on käytetty Maanmittauslaitoksen maastotietokantaa, josta on SYKEssä muodostettu kooste Kivikalliohiekka (2017). Koosteesta on erotettu vähintään 1 km:n etäisyydellä merestä olevat kivikot (LUOKKA = 34700) ja hietikot (LUOKKA = 34300), joista on edelleen erotettu vaka- ja virtavesien (Ranta10 2016) rannoilla sijaitsevat muodostumat. Rannoille osuvat kivikot on leikattu enimmillään 20 metriä leveiksi rantavyöhykkeiksi, hietikoilla leikkaamista ei tehty, koska ne ovat hyvin pienialaisia ja sijoittuvat kokonaisuudessaan rannan läheisyyteen muutenkin. Kivikko- ja hietikkopolygonit jaettiin vesimuodostuman perusteella järvien hiekkarannoiksi, järvien kivikkorannoiksi, jokien hiekkarannoiksi ja jokien kivikkorannoiksi.